

ŞİLİ’NİN İLK NOBEL ÖDÜLÜ ALAN OZANI GABRIELA MISTRAL

Hale TOLEDO*

Öz

Gabriela Mistral(1889-1957) 1945 yılında Nobel Edebiyat Ödülü’nü kazanan ilk Latin Amerikalı kadın şairdir.

Şili’nin yetiştirdiği Mistral eğitimci ve diplomat kimliğiyle yıllarca ülkesine hizmet etmiştir.Şiirlerinin temasını doğa, aşk, anne şevkati oluşturmaktadır. Şili yerli halkı Aymara kökenli olduğu bilinen Mistral yıllarca ülkesinin sorunlarını çözmeye kendini adanmış, bir anne şevkatiyle çalışmıştır.

Anahtar Sözcükler : *Mistral, Pablo Neruda, Nobel Edebiyat Ödülü, Şili, Feminizm*

Abstract

Chilies First Nobel Prize Winner Gabriela Mistral

Gabriela Mistral (1889-1975) was a Chilean poet,educator,diplomat who was the first Latin American to win the Nobel Prize in Literature, in 1945. Some central themes in her poems are nature, love, a mother’s love. Mistral herself was of Aymara descent.

Key Words : *Mistral, Pablo Neruda ,The Nobel Prize in Literature, Chile, Feminist*

Güney Amerika’nın 1945 yılında Nobel Edebiyat Ödülü kazanan ilk kadın şairi Şili’li ozan Gabriela Mistral 1889 yılında Vicuña’da dünyaya gelir. Gerçek adı Lucía Godoy Alcayaca olan şairin duygu yüklü yapıtları evrensel boyutlara ulaşmış olup haklı bir üne sahiptir. Yazarlığının yanı sıra uzun yıllar eğitimci olarak Şili’nin çeşitli bölgelerinde görev alır. 1918 yılında sert iklim koşulları olan Punta Arenas’ta göreve başlar. Ozan Nobel ödülü kazandığı ünlü “Desolación” (Keder, 1922) adlı yapıtını burada kaleme alır. Daha sonra 1920 yılında Temuco ve 1921 yılında başkent

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İspanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. toledo@ankara.edu.tr

Santiago’da çeşitli okullarda çalıştıktan sonra, 1926’da Birleşmiş Milletler’de Şili Temsilcisi olan şair, 1932’de Napoli, 1933 yılında ise Madrid ve Lizbon’da konsolosluk görevlerinde bulunur. Hayran olduğu şairler Gabriel D’Annunzio ve Frederic Mistral’in adlarından oluşturduğu takma ismi Gabriela Mistral ile “Sonetos de la Muerte” (Ölüm Soneleri, 1914) adlı şiirini imzalamıştır.

1922 yılında Meksika’da çocukların eğitimi konusundaki çalışmalara katılmak üzere ülkesinden ayrılır. Meksika Hükümeti halkla olan ilişkisini göz önünde bulundurarak Gabriela Mistral’e böyle bir çağrıda bulunarak yerlilerin ve köylerde yaşayanların eğitim sorunlarına katkıda bulunmasını ister. Meksika’nın ozanın yaşamında ayrıcalıklı bir yeri vardır. Çünkü ona ve yapıtlarına layık olduğu değeri veren ülkesi Şili değil Meksika halkı olmuş ve heykelini dikerek bir okula onun adını vermiştir.

1922 yılında Meksika’ya geldiğinde amacı yalnızca eğitim reformuna katkıda bulunmak değil halk kütüphanelerinin oluşumunda ve kuruluş çalışmalarında rol almaktı. 1925, 1938 ve 1954 yıllarında kısa ziyaretler yapmak üzere Şili’ye dönen Mistral, Pablo Neruda’ya yapılan haksızlıklara tepki göstermesi nedeniyle Gabriel González Videla (1946-1952) hükümetinin şimşeklerini üzerine çeker. Bunun sonucunda uzun yıllar yapıtlarını basan El Mercurio ve El Diario Ilustrado gazeteleri artık ona ayıracak bir sayfaları olmadığını bildirdiklerinde şair bu durumun tek sorumlusunun Videla olduğunu anlar. “28 yıldan sonra neden göstermeksizin ve bir tek açıklamada bulunmadan beni kovdular, emir yüksek yerden gelmiş olsa gerek...”¹ diyerek üzüntüsünü ifade eden Mistral, 1927-31 yılları arasında devlet başkanı olan Ibañez’in dikta rejimine etkin saldırılarından dolayı altı aylık emekli maaşının kesilmesi ile geçim sıkıntısına düşer. Tüm bu haksız davranışlarla karşı karşıya kalan şair kendi arzusuyla geriye kalan 34 yıllık yaşamını canı gibi sevdiği ülkesinden uzakta geçirir. “Beni ülkemden kovdular ama ben babama çekmişim serseri mayın gibi durmaksızın oradan oraya dolaşıp durdum”² ifadesi şairin duygularını yansıtan anlamlı sözcüklerdir. 1957 yılında New York’ta öldüğü zaman ülkesinde değeri geç de olsa anlaşılmış ve Başkan Ibañez tarafından Şili’de bir günlük yas ilan edilmiştir. Mistral’in çalışmalarını ilk kez basan ne ülkesi Şili ne de uzun yıllar kaldığı Meksika olmuştu. Bu onuru elde eden kuruluş New York’da bulunan Instituto de “Las Españas” oldu. Yazınsal çalışmaları bundan sonra tanınmaya başlayan Gabriela Latin Amerika Yazını’nın en özgün çalışmalarını yapan ünlü bir yazarı olarak tüm dünyada adını duyurdu.

¹ Martin Taylor, Sensibilidad Religiosa de Gabriela Mistral, Ed. Gredos, Madrid, 1975, s.34

² a.g.y., s. 36.

Büyük bir okuyucu kitlesi ile ilk kez tanışma olanağını ozana sağlayan bu enstitünün yöneticisi ve Colombia Üniversitesi profesörü Federico de Onis kitabın basımından bir süre önce verdiği bir konferansta Mistral'den şöyle söz eder: “Bugün ünlene bu isim burada bulunanlar ve İspanyolca hocaları bu duygulu şiirlerin yazarının bayan olduğunu ve özellikle onlar gibi eğitim gönüllüsü olduğunu öğrendiklerinde daha fazla etkilenmiştir.” Federico de Onis'in bu konuşması “Desolación” adlı kitabın önsözünde de aynen yer alır.

Ülkesi Şili'de yalnız “Lagar” (Şıra teknesi, 1954) adlı yapıtı basılan Mistral'in diğer yapıtlarından “Desolación” (Keder, 1922) New York'ta, “Tala” (Yıkım, 1938) ve “Ternura” (Şefkat, 1924) Buenos Aires'te, “Poesías completas” (Tüm Şiirleri, 1958) ve “Poema de Chile” (Şili Şiirleri, 1967) İspanya'da yayımlandılar.

Bir okulda öğretmen olarak çalışan Mistral'in babası gitar çalıp şiir yazan romantik bir kişiydi. 1892'de yeni maceralar peşinde yuvasını terk eden Godoy Villanueva'yı Mistral yalnız birkaç kere görebildi. 1915 yılında ölen babasının bu vefasızlığı karşısında fazla tepki göstermeyen ve hiç bir zaman suçlamayan Mistral şiirlerinde sık sık annesinden söz etmesine karşın babası ile ilgili tek bir şey söylememesi ona olan ilgisiz tutumunun bir kanıtıdır. Annesi Doña Petronila kızının babasından nefret etmemesi için elinden geleni yapar.

“Ben her zaman babamın anneme verdiği acıları unutmuyacağım kanısındaydım. Baba olarak görevlerini yerine getirmesi umuduyla onunla boşanmayı reddetti. Bunların hiçbiri gerçekleşmedi ancak ben annemden tek bir şikayet bile duymadım. Büyüdüğüm kasabada evini terk etmiş veya başka bir kadınla birlikte olan baba örneği oldukça yaygındı. Bu durumla yüz yüze kalan kadınların tepkisi ise tıpkı anneminki gibiydi, yani derin bir sessizlik”³.

Baba sevgisinin boşluğunu Tanrıya karşı hissettiği sonsuz sevgiyle doldurarak babasızlığın acısını gidermeye çalışır. Babasız bir yaşamın doğal sonucu olarak ozan güçlü ve dirençli bir kişiliğe sahip olur. Babasının evlatlarına ve yuvasına gösterdiği sorumsuzluğa tepki olarak çalıştığı okullarda öğrencilerine yalnızca bir öğretmen değil şefkatli bir ana gibi yakınlık göstererek onların sorunlarını çözümlmek için büyük bir çaba harcadı. Mistral Küba'ya yaptığı bir gezide “Heraldo de Cuba” gazetesi için Isabel Margarita Ordex'in kendisiyle yaptığı söyleşide o yılları

³ a.g.y., s. 41

anımsamadan geçemez: “Daha üç yaşındayken babamı kaybettim. Annem ve ben tek başımıza kaldık.Yaşamım boyunca unutamayacağım bir olay bu; bir gün benim yaşımda bir arkadaşım ile oynuyordum, ansızın oyunu bırakıp bana ‘şimdi gitmeliyim babamın dönüş saati yaklaştı’ dedi. Ben de ona ‘n’olur biraz daha kal gitme’ dedim. Arkadaşımın yanıtı ise ‘senin baban olmadığı için böyle söylüyorsun. Ama bu saatlerde benim babam eve döner ve bana şeker ve meyve getirir’ oldu. O evine gitmek üzere oradan ayrıldı ben ise oracıkta kala kaldım. İlk kez o an babam olmadığı aklıma geldi ve anneme dönüp ‘niçin bütün arkadaşlarımın babası var benim yok’ diye sordum. Annem ise ‘Baban çok uzaklarda yavrums, hasta’ yanıtını verdi”⁴.

Erkeklerle olan güvenini yitirmesine karşın 1906 yılında öğretmen olarak görev yaptığı Serena’da demiryollarında çalışan Romero Ureta’ya olan aşkını dizginleyemedi. Sevdiği erkeğe karşı hissettiği aşk vazgeçilmez ve karşı koyulmaz bir tutkuya dönüştü. Ancak 1909 yılında Ureta’nın intiharı Mistral’in yıkılmasına neden oldu. Çoğu eleştirmenin birleştiği ortak nokta, Ureta’nın ölümüyle Mistral’in Nobel ödülünü aldığı ünlü “Desolación” adlı yapıtını yarattığı düşüncesidir. “Birbirimizi çok sevdik ve kötü bir günde ayrıldık” diyen şair aynı adlı yapıtında duygularını şöyle ifade eder:

“Öpme beni dudaklarımdan
Işığı sönmüş bir an gelecek
Islak toprak üzerinde
Dudaksız kalacağım”

1929 yılında sevgili annesi Doña Petronila’nın ölümü Mistral’in yaşamında üçüncü büyük darbe oldu. Özellikle ülkesinden ve annesinden uzakta yaşamak zorunda bırakılması acısını bir kat daha artırdı: “Ben Şili’den zorla ve mecburen ayrıldım. Mili Eğitim Bakanı Jorge Matte Paris Uluslararası Bilimler Enstitüsü’nde beni görevlendirdi. Ben ölümüne kadar annemin yanında olmak istiyordum”⁵. Annesinin ölümü ülkesi ile son bağının kopmasına neden oldu. Dönmemek üzere canı gibi sevdiği ülkesinden ayrılıp kendisini “gönüllü sürgün” yaşamına alıştırmaya başladı.

Mistral’in yaşamını alt üst eden diğer bir üzücü olay ise evlat edindiği yeğeni Juan Miguel Godoy Mendonza’nın ölümüydü. İntihar ettiği söylenen Juan Miguel’in ölümü Mistral’e göre bir cinayetti. Ercilla dergisindeki bir söyleşide Juan Miguel’in okuduğu okuldaki öğrencilerin zenci ve melez öğrencilerden oluştuğunu söyler ozan. Maddi sıkıntısı olmayan Juan Miguel’e düşman olan öğrencilerce hırpalanıp her tarafı morluk içinde eve

⁴ Amelia Roque, “La Pasajera Número una” en Revista Bohemia, Nr.28, Küba, 1990, 2. 14.

⁵ Roque Esteban Scarpa, Gabriela Anda por el Mundo, Ed. Andrés Bello, Santiago, 1978, s. 8.

gönderildiğini düşünen Mistral: “Diğerlerinin sahip olmadığı bir refah içinde yaşıyordu Juan Miguel. Bu durum sınıf arkadaşları arasında kıskançlık ve intikam arzusunu uyandırdı. Bir gece onu bana ölü olarak getirdiler. Bana intihar olduğunu söylediler. Ancak ben biliyordum ki bu bir intihar değildi. Onu çete elemanları öldürmüştü”⁶.

1943 yılında Juan Miguel'in ölümü Mistral'in büyük bir boşluk içine düşmesine ve engin bir acı denizinde yitip gitmesine sebep oldu. 1945 yılında kazandığı Nobel edebiyat ödülü bile unutturamadı bu acısını suçlu hissediyordu kendisini, Miguel'in yaşamını kurtaramamıştı. Aynı çaresizliği sevdiği adam Ureta'nın ölümünde de yaşamış ve kahrolmuştu.

“Ternura” adlı kitabındaki “Apegado a mi” (Sarıl Bana) şiirinde duygularını şöyle tanımlar:

“Yüreğimin yünceğizi
göğsümde ördüm ben onu,
üşüyen, donan yünceğiz
sarıl bana, öyle uyu!

Keklik yoncalarda uyur
bak yüreğim nasıl vurdu,
ürkme nefesimden n' olur
sarıl bana öyle uyu!

Ey titreyen taze fidan
yaşamak mı bu korku,
ayrılma göğsümden bir an
sarıl bana öyle uyu!

Her şeyi yitirdim ben
korkutuyor beni uyku.
Kolumu bırakma sakın
Sarıl bana, öyle uyu!”⁷

Her şeyden önce çocukları seven ve onlara saygı duyan ozanı çocukların yaratıcılığı, enerjisi, algılama gücü derinden etkilemiştir. Onlar için yazdığı dizelerinde akademik kaygılarından uzak doğal bir tarz denemeyi yeğlemiştir. Çocukluk döneminde baba sevgisinden uzak kalması, annesini yitirdiğinde ise yuvasız kuşlar gibi oraya buraya savrularak sahipsiz kalması şairin tüm çocuklara özellikle kimsesiz çocuklara karşı sevgi yüklü olmasına yol açar.

⁶ Roque Esteban Scarpa, Gabriela Anda por el Mundo, Ed. Andrés Bello, Santiago, 1978, s. 8.

⁷ Gabriela Mistral, Şiirlerinden Seçmeler, Çeviren: Yıldız Canpolat, Şili Büyükelçiliği, Ankara, 1989, s.33.

“Bir ağıt sesi geldi ve durdum patikada
daldım bir kulübenin kapısından içeri
Bir oğlan çocuğu tatlı tatlı bakıyordu yatakta
Bir şarap gibi çarptı o sevimli kalbi

Gecikmişti annesi tarlada çalışırken
uyanınca yavrucak aramış gül göğsünü
başlamış ağlamaya...ve göğsümde sıktım ben
ağzımdan usul usul bir ninnicik döküldü.

Açık pencereden ay bize bakıyordu.
Uyuyordu oğlancık ve ninni yıkıyordu
bir başka ışık gibi, zenginleşen göğsümü...

Sonra açınca kadın kapıyı korka korka
yüzümde öylesine bir mutluluk gördü ki
uyusun diye onu bıraktı kollarımda!”⁸

“Yalnız Çocuk” adlı şiirinde yanı başında annesi olmayan çocuğa karşı beslediği sevgi yüklü sözcükler ozanın duygularını çok güzel yansıtır.

Evlenmeden dul kalmış ve doğurmadığı halde evladını yitirmiş gerçek bir eş ve anadır Gabriela Mistral. Annelik duygusu ve çocuk sahibi olmanın büyüü vazgeçilmez bir tutku gibidir ozan için:

“Uyu hayatım uyu
korkma, üzülme n’olur,
ruhum uyumasa da
dinlenmesem de olur.

Uyu, uyu ve gece
daha az gelsin sesin
çimenin yaprağından,
Saçının ipeğinden,

Sende uyusun kalbim
Titreyişim, üzüntüm.
Gözüm sende kapansın
Sende uyusun gönlüm”⁹

Vatansever bir kişi olan Mistral’e çocukluk yıllarını geçirdiği ve o güzelim büyüünü her zaman anımsadığı Elqui Vadisi doğa güzelliğiyle İncil’de sözü geçen cennet gibi yerleri çağrıştırmaktadır. Nobel Edebiyat

⁸ a.g.y., s. 87.

⁹ a.g.y., s. 33.

Ödülünü kazandıktan 6 yıl sonra Milli Edebiyat Ödülüne layık görüldüğünde Şili Hükümeti onun adını taşıyan bir kütüphane yapılmasına karar verir. Bunun için Vicuña'nın seçilmiş olması Mistral için büyük bir darbe olur. "Düşünün bir kez 4 yaşından 10 yaşına kadar en güzel çocukluk yıllarımı geçirdiğim Elqui Vadisi böyle bir kütüphaneden yoksun kalacak. Buna karşın işimden kovulduğum bu kent ise böyle bir kütüphaneye kavuşacak"¹⁰. Ülkesinin her karış toprağı için canını vermeye hazır olan Mistral'in Vicuña'da çalıştığı okuldan neden gösterilmeksizin kovulması, yaşamı boyunca unutamayacağı başka bir darbe daha almasına neden olur.

Şili her şeye karşın doğasıyla, insanıyla her türlü övgüye layık bir ülkedir onun için. "Tierras Chilenas" (Şili Toprakları) adlı şiirinde ülkesinin, İncil'de adı geçen Azize Raquel ve Azize Lia'dan daha güzel olduğunu şu dizelerde vurgular:

"Şili toprağında dans ediyoruz,
Daha güzel Raquel'den, Lia'dan;
Kalın dudaklı ve yüreğı kinsiz
İnsanları kucağında toplayan.

Sebze bahçelerinin en yeşili,
en sarısı buğday tarlalarının,
ve üzüm bağlarının en kızılı,
ayağına okşayan yumuşacık yığın!
Yanağımız oldu bizim tozları,
ve ırmakları oldu kahkahamız,
halaycının eteğini öpüyor
inlerken bizi var eden anamız.

Güzeldir toprakları halaylarla
çayırları dalgalandıralım;
özgürdür, özgürce
şarkıların yüzünü yıkayalım...

Kayalarını yaralım yarın,
Bağlar, bahçeler yapalım;
halklarını uyandıralım yarın
bugün yalnızca dans edelim!"¹¹

Mistral 1889'da Katolik Kilisesi'nde vaftiz edilmiş ve koyu katolik bir aile ortamında büyümüştür. Erişkin yaşa gelene değin Kilise'ye ve ayinlere sık sık gidiyordu. Ancak kilisenin olumlu etkisi tüm yaşamı boyunca

¹⁰ Martin Taylor, a.g.y., s. 45.

¹¹ Gabriela Mistral, a.g.y., s. 47.

sürmedi. 1909 yılında tüm bağlarını koparmasa da kiliseden uzaklaşmaya başladı. Bunun en önemli nedeni kilisenin halkın gereksinimleri karşısında durağan ve ilgisiz tavrıydı. Şili’li din adamları XIX. yy. sonu XX. yy. başında ayrıcalıklı bir grup olan aristokratlardan yana bir tavır alarak materyalist ve çıkarıcı bir kurumun temsilcileri niteliğini alarak işçi sınıfının en öncelikli gereksinimlerine dahi ilgisiz tutumlarını sürdürdüler. Şili’li din adamlarını Kuzey Amerikalı din adamları ile karşılaştırarak: “Kuzey Amerika’da din adamları topluma yönelik çalışan ve Kilise protestanlardan katoliklere kadar fakir sınıfın kalkınmasını sağlayan bir aracı kurumdur. Hayırsever yardımları o kadar fazla ki Güney Amerika’da yapılan yardımla karşılaştırıldığında çok az olduğu görülür”¹² der. Kilisenin temel görevinin demokrat olmak, tüm halk sınıflarının yanında halka yönelik çalışmalar yapmak olduğuna inanan Mistral Kilise’ye gitme alışkanlığını da bu nedenle terk etmişti. Tanrı ile iletişimde aracı kullanmak yerine doğrudan diyalogu yeğlemişti. İnançlı olduğunu yadsımayan ozanın kiliseye olan ilgisinin azalmasına neden olan diğer bir etken ise kilisenin inananların manevi duygularını yüceltmek yerine onları basmakalıp bazı kurallar içine sokmaya çalışmasıdır. İman etmelerini istiyor ancak bunun yolunu gösteremiyordu. Sade vatandaş kilise kurallarını sorgulamadan kabul ederken bazı çıkarıcıların kirli arzularının kurbanı olmaktan kurtulamıyordu: “Bizim ülkemiz gibi ülkelerde dini polemiklere kalkışmanın tehlike ve acıdan başka bir şey getirmeyeceğini sürekli yineliyordum. Bu tip ülkelerde dini duygular o kadar bilinçsiz ve kaba algılanıyor ki herhangi bir tartışma sonucu büyük olumsuzluklar yaşanabiliyor”¹³. Ancak kiliseye ilgisiz kalmasının kendisinde doğuracağı olumsuzlukları ve halkın kilise ile ilgili bilgilendirilmesinin eksik kalacağını düşünen ozan, kilise ile yaklaşma sürecine girmeyi bir kez daha yeğledi. Bu süreç Meksika’da bulunduğu süre içinde başladı. Meksika Hükümeti hızlı bir gelişme gösteren ve etki alanını artıran kilisenin önünü keserek dinin devlete hükmetmesini ve sivil otoriteyi hükmü altına almasını engellemişti. Meksika yönetiminin bu tutumu Mistral’in kiliseye karşı olan düşüncelerinin daha olumlu olmasına yol açtı. Ancak Mistral kilise eğitimi ve okul eğitimi arasındaki ayrımın iyi yapılmasının gerekli olduğunu savunuyordu. Kilisenin görevi ahlaki ve manevi duyguları geliştirmeye yönelik bir eğitim vermektir. Hazreti İsa’nın insanlara karşı olan hoşgörüsü ve yardımseverliğini kendine ilke edinen Mistral’in zihninde sürekli var olan bir İsa imajı vardı:

¹² Martin Taylor, a.g.y., s. 11.

¹³ a.g.y., s. 119

“Benim İsamın vücudu
sana bakıyorum sürekli
henüz çarmıha gerilmiş.
Ben şarkı söyleyeceğim
Seni çivilerden kurtardıklarında”¹⁴

Sürekli “kurtardıklarında” sözcüğü ozanın zihninde sürekli yaşayan bir İsa kavramını gösterir.

“Ekmeğimden, mısralarımdan ve
neşemden nefret ediyorum.
Çünkü İsa acı çekiyor!”¹⁵

İsa'nın acı çekiyor olması ozanın kendisinden bile nefret etmesine yol açar. Kimi zaman vücudunda oluşan bir yarayı parçalayarak İsa'nın katlandığı acıyı biraz olsun hissetmeyi ister. Ancak hiçbir acının İsa'nın çektiği acıyla kıyaslanamayacağı sonucuna varır.

Mistral ağaç ve ağaçtan yapılmış nesnelere, acı ve ölümle özdeşleştirir. Ozan ağacın yapraklarını, dallarını, gövdesini, ağacın köklerini, insanın saçına, kollarına, vücuduna ve ayaklarına, rüzgar estiğinde dalların arasından çıkan sesi yakınan, inleyen insana benzetir. “Desolación” adlı yapıtındaki “Tres Arboles” (Üç Ağaç) şiirinde ağaca yaklaşımı tıpkı yakın bir dostuna yaklaşımı gibidir:

“Üç devrilmiş ağaç
patika kenarında kalakalmış
unutmuş oduncu; söyleşiyorlar
üç kör gibi, aşkla sarmaş dolaş.

Veriyor kıpkızıl güneş
sıcacık kanını budaklı odunlara
ve apaçık bağrından
kokular karışıyor rüzgara

Biri kıvrık, sarılmış ötekine, uzatıyor
kocaman kolunu, titrek yapraklarını,
ve üstündeki yaralar
yalvarıp duran iki göz sanki.

Unutmuş onları oduncu
Gidip birlikte olacağım, bu gece.
Tatlı reçineleri sokacağım içime.

¹⁴ Gabriela Mistral ,Desolación, Ed. Andrés Bello, Santiago, 1979, s.70

¹⁵ a.g.y., s. 63

Onlar ısıtacak bedenimi.
Ve suskun ve sarmaş dolaş bulacak bizi
Güneş, bir yığın acılar içinde”¹⁶

“La Encina” (Meşe) adlı şiirini büyük bir özveri sahibi öğretmen Brigida Walker’a ithaf eden ozan tüm olumsuzluklara karşın görevini başarıyla ve sabırla sürdürmesini meşe ağacının dayanıklılığına benzetir. “Gölgesi hoş kokulu görkemli bir meşedir / güçlü kollarını mersin ağacının çiçeğine dolayan / Asil meşe / izin ver yaralı gövdeni öpeyim”¹⁷. Annesinin ölü bedenini göklere ulaşan yüce bir serviye benzeten ozan için yaşamda karşılaştığı acılardan kurtulmanın en iyi yolu ağaca dönüşmektir.

Gabriela Mistral’in şiirlerinde kan ve su kavramları da önemli bir yer tutar. Kan ve acıyı özdeşleştiren Mistral “La Sombra Inquieta” (Huzursuz Gölge) adlı şiirinde “İsa’nın elleri çakılan çividen kaniyordu”¹⁸ ifadesinden de anlaşılacağı üzere İsa’nın çektiği acı akan kan ile özdeşleşir. Tüm karşılaştığı acılara karşın bu acılarla başetmesi ve yaşamını sürdürmesi gerektiğini düşünerek:

“... bana büyüleyici bir dağ ve bir nehir ve
bir hüznü akşam verdiler, İsa gibi, kan
kaybeden”¹⁹ der.

Deniz uçsuz bucaksız olmasına karşın rengini değiştirip onu gizleyemez. Tam tersine deniz kırmızı bir renk alır diye düşünen ozan; “kanın kırmızı lekesini temizleyen bir su yok mu?”²⁰ diye sorar. İsa’nın çarmıha gerilmiş bedeninden akan kanı yaz yağmuruna benzeten Mistral:

“Gökyüzü acı açan
sonsuz bir yürek gibi,
yağan yağmur değil, bir ağır, uzun
kanama sanki”²¹

Gabriela Mistral’in duygu yüklü dünyasına girmek şiirlerinde ve şiirsel bir dille yazdığı nesirlerindeki yaratısının derinliğine girmeye çalışmak sanki matematiksel bir açı gibidir. Başlangıçta dar ve karanlık ancak giderek genişleyerek aydınlanmaya başlar. Yumuşak tonda duygularını ifade ederken ansızın ateşli bir başkaldırı örneği sergileyen Mistral’in şiirlerinde Tanrı,

¹⁶ Gabriela Mistral, a.g.y., s. 83.

¹⁷ Desolación, a.g.y., s. 95

¹⁸ a.g.y., s. 87.

¹⁹ a.g.y., s.149.

²⁰ a.g.y., s.126

²¹ Gabriela Mistral a.g.y., s. 85

çocuklar, Elqui Vadisi ve annesi her zaman vardır. Seçtiği motiflerin büyüü anlatımı ozanın içgüdüsel olarak özünden kopup kaleme dökülmüş ifadeleridir. Özgün bir dili ve anlatımı olan Mistral yaşamı boyunca yüz yüze kaldığı tüm sıkıntılara karşın yaşama sıkı sıkı sarılarak ölümden uzak durmayı yeğler. Ölümü somut olarak özünde hissedip iletişim kurarak yitirdiği sevdiklerinden uzak kalmayacağını düşünür.

Şiirlerinin temasını oluşturan diğer konular ise haksızlığa uğramış Güney Amerika yerlileri, İspanya İç Savaşı sırasında yuvalarını yitirmiş Basklı çocuklar, kötü koşullarda çalışmak zorunda bırakılmış Şili'li maden işçileridir.

KAYNAKÇA

- MISTRAL, Gabriela. (1979). *Desolación*. Santiago: Ed. Andrés Bello.
- MISTRAL, Gabriela.(1989). *Şiirlerinden Seçmeler*. (Çev. Yıldız Canpolat). Ankara: Şili Büyükelçiliği.
- ROQUE, Amelia. (1990). “La Pasajera Número Una”.Revista Bohemia. 28 (2): 14
- SCARPA, Roque Esteban. (1978). *Gabriela Anda por el Mundo*. Santiago: Ed. Andrés Bello.
- TAYLOR, Martin.(1975). *Sensibilidad Religiosa de Gabriela Mistral*. Madrid: Ed. Gredos.